

รายงานการประเมินความเสี่ยง โรคและภัยสุขภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ

บทนำ

ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (Public Health Emergency) ถือว่าเป็น **สาธารณสุขภัย** ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน และเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม “ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข” จึงหมายถึง เหตุการณ์การเกิดโรคและภัยคุกคามสุขภาพ

ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขมักเกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด มีความรุนแรงแผ่กระจายและส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ก่อความเสียหายสูงทั้งต่อสุขภาพ ชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งภาวะโลกร้อน เรือนกระจก อากาศเปลี่ยนแปลง สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดภัยต่างๆขึ้นทั้งภัยจากธรรมชาติ และจากน้ำมือมนุษย์ ส่งผลทำให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิต ในแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย อุบัติเหตุหมู่ โรคระบาด สารเคมีรั่วไหล เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสุขภาพของผู้ประสบภัยการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์จะช่วยบรรเทาผลกระทบให้ลดน้อยลงได้

จากการประเมินสถานการณ์โลกด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุขภัย (Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction: GAR) พบว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั่วโลกเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลให้สาธารณสุขภัยที่มีความรุนแรง ชับซ้อน และส่งผลกระทบในวงกว้าง จึงมีการเสนอกรอบการดำเนินงาน เช่นใดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573 ในการกำหนดแนวทางและนโยบายในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขภัยว่าด้วยนวัตกรรมเชิงแนวคิดที่มีความยืดหยุ่นและรวดเร็ว การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งความเชื่อมโยงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อนำมาวางแผนทางการปฏิบัติร่วมกัน ในการจัดการปัญหา การถ่ายทอดนวัตกรรม และการสร้างกลไกในการรับมือกับสาธารณสุขภัยแต่ละประเภท รวมถึงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

สถานการณ์ของประเทศไทย พบว่า มีแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขภัยของประเทศ ซึ่งเป็นบริบทการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันภัยคุกคามมีขอบเขตกว้างขวาง มีความเชื่อมโยง ชับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้น มีความรุนแรงและฉับพลันในหลายมิติ ประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาสาธารณสุขภัยหลายครั้งซึ่งในรอบทศวรรษที่ผ่านมาสาธารณสุขภัยที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ขาดทักษะในการรับมือกับภัยพิบัติ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของประเทศ การเสริมสร้างขีดความสามารถของระบบงานเฝ้าระวังตรวจจับ และประเมินสถานการณ์ในระยะยาวได้อย่างแม่นยำ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการดำเนินงานเฝ้าระวังสาธารณสุขภัยด้านการแพทย์และสาธารณสุข ให้สามารถดำเนินการสนับสนุนและบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินทางด้านสุขภาพและสาธารณสุขของประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจังหวัดศรีสะเกษ ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2565 สถานการณ์โรคที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนมากที่สุด คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยพบผู้ติดเชื้อทั้งสิ้น 48,976 ราย เสียชีวิต 366 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.73 หากนับเฉพาะผู้ป่วยในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 30,849 ราย เสียชีวิต 273 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.86 และสถานการณ์สาธารณสุขภัยที่สำคัญ คือ สถานการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ เมื่อช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2565 ที่มีน้ำท่วมทุกอำเภอ และมีอำเภอที่ประสบภัยน้ำท่วมหนักเป็นระยะเวลาพร้อมเดือน คืออำเภอที่ติดต่อกับแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำมูล แม่น้ำชี ห้วยสำราญ ห้วย บ และห้วยทับทัน นอกจากนี้ทั้งสองโรคและภัยสุขภาพดังกล่าวแล้ว และในปี 2566 จังหวัดศรีสะเกษ มีสถานการณ์โรคติดต่อที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ โรคไข้เลือดออก โรคเลปโตสไปโรสิส วัณโรค ไข้หวัดใหญ่ โรคติดต่อทาง

เพศสัมพันธ์ โรคมือเท้าปาก โรคสครับไทฟัส และโรคอุจจาระร่วง เป็นต้น ซึ่งหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องต้องมีแผนการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ คัดกรอง ป้องกันและดำเนินการควบคุมโรคอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้สถานการณ์โรคติดต่อที่สำคัญในจังหวัดศรีสะเกษมีอัตราป่วย และอัตราตายลดลง และมีมาตรการตอบสนองต่อสถานการณ์โรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินความเสี่ยงของโรคและภัยสุขภาพ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิด Risk profile บ่งชี้ความเสี่ยงสำคัญในการกำหนดมาตรการแนวทางรวมไปถึงจัดทำแผนรับมือกับความ เสี่ยงที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยลดโอกาสการเกิด ลดผลกระทบและความรุนแรงจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงของโรคและภัยสุขภาพของจังหวัดศรีสะเกษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และนำผลการประเมินความเสี่ยงโรคและภัยสุขภาพมาใช้เป็นข้อมูลที่ช่วยในการกำหนดมาตรการ แนวทาง หรือ จัดทำแผนรับมือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านการแพทย์ และสาธารณสุขโดยลดโอกาสการเกิด ลดผลกระทบและความรุนแรงจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ที่จะทำให้ผลการ ดำเนินงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และภารกิจ

คำจำกัดความ

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) หมายถึง กระบวนการกำหนดลักษณะ ขนาด หรือ ขอบเขต ของความเสี่ยงโดยการวิเคราะห์ภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งประเมินสถานะการเปิดรับต่อความเสี่ยง ความ เปรียบเทียบ คักยภาพ ในการรับมือของชุมชนที่อาจเป็นอันตราย และคาดการณ์ผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สิน การดำรงชีวิตและสิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นในการเกิดผลกระทบจากภัยในพื้นที่หนึ่ง ๆ มี ประโยชน์ในการวางแผนเพื่อจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification) การระบุความเสี่ยง หรือ การประเมินภัย (hazard assessment) เป็นการระบุชนิด ของภัยที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ ตลอดจนจนลักษณะและพฤติกรรมทางธรรมชาติ ของภัยนั้น ๆ

การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis) เป็นกระบวนการเพื่อทำความเข้าใจในระดับของความ เสี่ยง หรือ ผลกระทบทางลบที่เกิดจากภัย การวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นขั้นตอนต่อเนื่องมาจากการระบุความ เสี่ยง โดยเป็นการนำผลของการประเมินภัย ความถี่ ความถี่ ความเปราะบาง และศักยภาพ มาประมวลรวมกัน เพื่อประมาณระดับความเสียหาย ความสูญเสีย หรือผลกระทบจากสถานการณ์ เช่น ความเสียหายต่อทรัพย์สิน การสูญเสียชีวิต โดยพิจารณาจากการประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบ หรือ ผลกระทบที่ตามมา (Impact หรือ Consequence) ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของส่วนงานหรือ หน่วยงานภายในส่วนงาน ความสัมพันธ์โดยสูตร ดังนี้

ความเสี่ยง (Risk Analysis) = [ระดับโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) x ระดับของผลกระทบที่ตามมา (Impact หรือ Consequence)]

การประเมินผลความเสี่ยง (Risk Evaluation) คือ ผลที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงมักอยู่ในรูปแบบรายงาน และ/หรือการนำเสนอ การเปรียบเทียบระดับความเสี่ยงตามพื้นที่ เพื่อพิจารณาระดับของความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ ในการตัดสินใจว่าจะเลือกใช้มาตรการใดในการจัดการความเสี่ยงตามผลการประเมินความเสี่ยง ได้แก่ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ และทฤษฎีดำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล

ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (Public Health Emergency) ถือเป็น “สาธารณสุขภัย” ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน และเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม “ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข” จึงหมายถึง เหตุการณ์การเกิดโรคและภัยคุกคามสุขภาพ

ซึ่งมีลักษณะเข้าได้กับเกณฑ์อย่างน้อย 2 ใน 4 ประการ

- ทำให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพอย่างรุนแรง
- เป็นเหตุการณ์ที่ผิดปกติหรือไม่เคยพบมาก่อน
- มีโอกาสที่จะแพร่ไปสู่พื้นที่อื่น
- ต้องจำกัดการเคลื่อนที่ของผู้คนหรือสินค้า

การประเมินความเสี่ยงโรคและภัยสุขภาพ

กระบวนการประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ

1. การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

- การระบุลักษณะของภัย (Hazard Characterization)
- การวิเคราะห์ความถี่ของการเกิดภัย (Frequency Analysis)

2. การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis)

- การระบุองค์ประกอบที่มีความเสี่ยง (Elements at Risk Identification)
- การประเมินความเปราะบาง (Vulnerability Assessment)
- การวิเคราะห์ผลกระทบ (Consequence Analysis)

3. การประเมินผลความเสี่ยง (Risk Evaluation)

ขั้นตอนสำคัญในการวางแผนเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ที่มา: จาก ADPC, 2014 (พ.ศ. 2557)

เกณฑ์การประเมินความเสี่ยงโรคและภัยสุขภาพ

1) การจัดลำดับความสำคัญความเสี่ยง

ตารางแสดง การจัดลำดับความสำคัญความเสี่ยง

ระดับความเสี่ยง	ระดับความสำคัญ
ความเสี่ยงต่ำ (Low)	ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบต่อสุขภาพน้อย สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ โดยการติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยงเป็นระยะๆ ไม่ต้องจัดทำแผนตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน
ความเสี่ยงปานกลาง (Moderate)	ความเสี่ยงรุนแรงไม่มากนัก สามารถยอมรับได้ ต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิด เพื่อควบคุมความเสี่ยงหรืออาจมีมาตรการป้องกันโดยเฉพาะ แต่ไม่ต้องจัดทำแผนตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน
ความเสี่ยงสูง (High)	ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่รุนแรงและอาจก่อผลกระทบต่อสุขภาพรุนแรงได้ ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีการติดตามความเสี่ยงอย่างใกล้ชิด เพื่อควบคุมความเสี่ยงหรืออาจมีมาตรการป้องกันโดยเฉพาะเพื่อควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ และจัดทำแผนตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน
ความเสี่ยงสูงมาก (Very High)	ความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมาก ไม่สามารถยอมรับได้ อาจมีผลกระทบที่ร้ายแรงมาก จำเป็นต้องหาทางยับยั้ง วางแผน และดำเนินการจัดการความเสี่ยงในทันที หรือด่วนที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ระดับความเสี่ยงสามารถยอมรับได้ โดยมีการประเมินซ้ำ และจัดทำแผนตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน

2) เกณฑ์ความเสี่ยง

เกณฑ์ความเสี่ยงเป็นสิ่งที่ใช้อ้างอิงในการประเมินความสำคัญของความเสี่ยง เป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นว่าจะยอมรับหรือจัดการความเสี่ยงที่มีหรือไม่ พร้อมทั้งเสนอทางเลือกในการเตรียมความพร้อม ป้องกัน หรือลดผลกระทบ โดยเกณฑ์ความเสี่ยงมีได้หลายรูปแบบซึ่งอาจมีความแตกต่างกันได้ตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างการกำหนดเกณฑ์การประเมิน

- ระดับโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ (Likelihood) ในเชิงปริมาณ

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
1	น้อยมาก	5 ปีต่อครั้ง
2	น้อย	2 - 3 ปีต่อครั้ง
3	ปานกลาง	1 ปีต่อครั้ง
4	สูง	1-6 เดือนต่อครั้ง แต่ไม่เกิน 5 ครั้ง
5	สูงมาก	1 เดือนต่อครั้ง หรือมากกว่า

- ระดับโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ (Likelihood) ในเชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
1	น้อยมาก	ไม่มีโอกาสเกิด
2	น้อย	อาจมีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นบ้าง
3	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดบ้างครั้ง
4	สูง	มีโอกาสในการเกิดค่อนข้างสูงหรือบ่อยๆ
5	สูงมาก	มีโอกาสในการเกิดเกือบทุกครั้ง

- ระดับความรุนแรงของผลกระทบของความเสียหาย (Impact) เชิงคุณภาพ

ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
1	แทบไม่มี	มีการสูญเสียทรัพย์สินเล็กน้อย ไม่มีการบาดเจ็บรุนแรง
2	เล็กน้อย	การสูญเสียทรัพย์สินพอสมควร มีการบาดเจ็บเล็กน้อย
3	ปานกลาง	มีการสูญเสียทรัพย์สินมาก มีการบาดเจ็บสาหัส
4	ร้ายแรง	มีการสูญเสียทรัพย์สินอย่างมหันต์ การบาดเจ็บสาหัส
5	วิกฤต	มีการสูญเสียทรัพย์สินอย่างมหันต์ มีการบาดเจ็บถึงชีวิต

- ระดับความเสี่ยง (Risk Level) หมายถึง สถานะของความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินโอกาสและผลกระทบของแต่ละปัจจัยเสี่ยง กำหนดเกณฑ์ไว้ 4 ระดับ คือ สูงมาก สูง ปานกลาง และน้อย ดังตารางแสดงระดับความเสี่ยงต่อไปนี้

ตารางแสดง ระดับคะแนนความเสี่ยง

โอกาสหรือความถี่ในการเกิดภัย	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ				
	น้อยมาก (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5 ค่อนข้างแน่นอน	5	10	15	20	25
4 เป็นไปได้สูง	4	8	12	16	20
3 เป็นไปได้	3	6	9	12	15
2 ไม่น่าจะ	2	4	6	8	10
1 เป็นไปได้น้อย	1	2	3	4	5

ระดับความเสี่ยง	ระดับความสำคัญ
ความเสี่ยงต่ำ (น้อยกว่า 4 คะแนน)	ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบต่อเล็กน้อย ความเสี่ยงเหล่านี้อาจยอมรับได้ โดยควรระบุกลุ่มประชากรที่อาจจะได้รับผลกระทบ
ความเสี่ยงปานกลาง (4 - 9 คะแนน)	ความเสี่ยงรุนแรงไม่มากนักแต่ยังอาจก่อผลกระทบต่อปริมาณการยับยั้ง ความเสี่ยงประเภทนี้อาจไม่เร่งด่วนมากนัก และอาจจำเป็นหรือไม่เป็นที่ จะต้องจัดการ ขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่มี
ความเสี่ยงสูง (10 - 16 คะแนน)	ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่รุนแรงและอาจก่อผลกระทบต่อรุนแรงได้แม้ยังไม่จำเป็นต้องดำเนินการยับยั้งในทันทีแต่ต้องมีการจัดทำเตรียมการและดำเนินการในอนาคตอันใกล้
ความเสี่ยงสูงมาก (มากกว่า 16 คะแนน)	ความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมาก อาจมีผลกระทบที่ร้ายแรงมาก จำเป็นต้องหาทางยับยั้ง วางแผน และดำเนินการในทันที หรือด่วนที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ที่มา ADPC,2011

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงโรคและภัยสุขภาพ

จากผลการประเมินความเสี่ยงโรคและภัยสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศรีสะเกษ โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งอดีตและปัจจุบัน สถานการณ์โรคจากการแผ่รังสีในพื้นที่ และจากการแผ่รังสีติดตามข่าวสารต่างๆ รวมไปถึงเครือข่าย ผลการประเมิน พบว่า

โรคที่มีความเสี่ยง คือ

1. โรคไข้เลือดออก
2. โรคเลปโตสไปโรสิส
3. วัณโรค
4. โรคอาหารเป็นพิษ
5. โรคมือ เท้า ปาก
6. โรคอุจจาระร่วง
7. โรคสครับไทฟัส
8. โรคพิษสุนัขบ้า
9. โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
10. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ภัยสุขภาพและสาธารณภัยที่มีความเสี่ยง คือ

1. ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5)
2. อุบัติเหตุจลาจล
3. อุทกภัย
4. อุบัติจมน้ำ
5. ภัยแล้ง
6. ป่อขยะ

สถานการณ์โรคและภัย จังหวัดศรีสะเกษ

สถานการณ์โรคที่มีความเสี่ยง คือ

1. โรคไข้เลือดออก

- ไข้เลือดออกมีอัตราป่วยสูง ใน ๑๐ อันดับแรกของภาค ทุกปี
- ปี 2566 จังหวัดศรีสะเกษ พบผู้ป่วยไข้เลือดออกเสียชีวิต 1 ราย
- เป็นได้ทุกกลุ่ม ทุกฤดูกาล แต่พบมากในช่วงฤดูฝนในกลุ่มเด็กนักเรียน และมีการปรับเปลี่ยนกลุ่มเป็นอายุสูงขึ้น
- เกิดได้ทุกพื้นที่ ขึ้นกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม

2. โรคเลปโตสไปโรสิส

- มีอัตราป่วยสูง ใน ๑๐ อันดับแรกของประเทศ (>๓.๑๗ ต่อแสนประชากร เกณฑ์ปี ๒๕๖๕)
- ยังพบรายงานผู้เสียชีวิตทุกปี และมีอัตราผู้ป่วยเสียชีวิตสูงเกินมาตรฐาน (๑%)
- พื้นที่เสี่ยง มีแหล่งน้ำ คลองน้ำธรรมชาติกระจายทั่วทั้งจังหวัด
- กลุ่มเสี่ยง คือ กลุ่มเกษตรกร ที่มีอาชีพทำนา และกลุ่มหาปลา
- มีผู้ป่วยเกิดขึ้นทุกเดือน แต่ในช่วงฤดูการระบาดของโรค คือ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงตุลาคม ของทุกปี

3. วัณโรค

- ผู้ป่วยวัณโรคที่เข้ารับการรักษายังมีขนาดสูง กว่า ๒,๐๐๐ ราย/ปี
- การกำกับการกินยาวัณโรคแบบมีที่เลี้ยงยังไม่ได้คุณภาพ ยังพบการรับประทานยาที่ไม่ถูกต้อง การเก็บรักษายายังไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม
- อัตราการค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้สัมผัสโรคร่วมบ้านของผู้ป่วยวัณโรคเสมหะบวกและเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี พบว่า มีการดำเนินการได้ไม่ครบถ้วน การตรวจคัดกรองวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงในผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะโรคเบาหวาน ยังมีการดำเนินการน้อยไม่ครอบคลุมในกลุ่มผู้ป่วยดังกล่าว
- มีอัตราอุบัติการณ์ของวัณโรคดื้อยาหลายขนาน (MDR-TB) เพิ่มสูงขึ้นทุกปี
- มีการตรวจพบผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาชนิดรุนแรง (Pre-XDR-TB, XDR-TB) ทุกปี
- จังหวัดศรีสะเกษ มีอัตราการตรวจพบผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนานที่สัมพันธ์กับโรคเอดส์ และกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี

4. โรคอาหารเป็นพิษ

- พบอุบัติการณ์เพิ่มขึ้นในช่วง มีนาคม-เมษายน ของทุกปี
- พบกระจายในทุกอำเภอ
- มีการระบาดเป็นกลุ่มก้อน ในช่วงงานบุญเทศกาลต่างๆ ของชุมชน

5. โรคมือ เท้า ปาก

- เป็นโรคติดต่อที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของเด็กนักเรียน
- มีการระบาดในช่วงฤดูฝน
- เกิดการระบาดเป็นกลุ่มก้อน ในกลุ่มนักเรียนในศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ โรงเรียนประถมศึกษา
- เป็นโรคที่มีการติดต่อได้ง่ายจากการสัมผัสสิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องเด็กเล่น เสื้อผ้า ที่นอน เด็ก

6. โรคอุจจาระร่วง

- เป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ที่มีอุบัติการณ์อยู่ในลำดับที่ 1-5 ทุกปี
- ส่วนใหญ่มักพบอุบัติการณ์สูงในเดือนมกราคมของทุกปี
- พบในกลุ่มอายุไม่เกิน 24 ปี

7. โรคสครับไทฟัส

- พบว่ามีแนวโน้มของโรคเพิ่มขึ้นในช่วงฤดูฝน เดือน กันยายน-ตุลาคม
- พบมากในอำเภอที่มีพื้นที่ลุ่มติดชายป่า
- ส่วนใหญ่พบในอาชีพเกษตรกร
- พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ อำเภอราชสีห์ รางบัว รางหิ นน้ำเกลี้ยง และกันทรารมย์

8. โรคพิษสุนัขบ้า

- มีผู้ป่วยเสียชีวิต เมื่อปี ๒๕๖๓ จำนวน ๑ ราย ที่อำเภอบึงบุ่ง
- มีการตรวจพบสัตว์หัวบวม หรือการติดเชื้อพิษสุนัขบ้าในสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว โค กระบือ อย่างต่อเนื่องทุกปี
- เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน ที่เป็นโครงการพระราชดำริ และเป็นโรคสำคัญที่กระทรวงสาธารณสุขต้องกำจัดการให้หมดจากประเทศไทย
- ต้องมีการดำเนินการควบคุมทั้งในคนและสัตว์
- การจัดเตรียมวัสดุ เวชภัณฑ์ไม่เพียงพอ การสนับสนุนวัคซีนในสัตว์มีข้อจำกัดตามข้อ ทักท้วงของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ทำให้ความครอบคลุมวัคซีนในสัตว์ลดต่ำลง เป็นผลให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคในพิษสุนัขบ้าคนได้
- มีผลเสียสุขภาพ ชีวิต และทรัพย์สิน

9. โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

- เป็นโรคที่มีการระบาดเป็นวงกว้างในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2563-2564
- ปรับเป็นโรคเฝ้าระวัง และมีโอกาสกลายพันธุ์ได้ในอนาคต

10. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่พบมากที่สุดคือ โรคซิฟิลิส กลุ่มอายุ 15-24 ปี
- อาชีพที่พบมากที่สุด คือ นักเรียน นักศึกษา และเกษตรกร
- พบมากที่อำเภอวังหิน กันทรารมย์ ห้วยทับทัน และเมือง

สถานการณ์สุขภาพและสาธารณสุขที่มีความเสี่ยง คือ

1. ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5)

- สถานการณ์ PM2.5 เกินค่ามาตรฐานในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-เมษายน ของทุกปี
- อำเภอที่พบว่า มีค่า PM2.5 เกินมาตรฐาน ได้แก่ อำเภอเมือง กันทรลักษ์ ชูขันธ์ และ อุทุมพรพิสัย
- สาเหตุสำคัญมาจากการเผาขยะ เผาเศษฟางข้าว และการก่อสร้างถนน

2. อุทกภัย

- ปี 2565 จังหวัดศรีสะเกษประสบอุทกภัย ทุกอำเภอ
- ปี 2566 มีหลายอำเภอที่ติดกับลำน้ำชีและน้ำมูล ประสบอุทกภัย น้ำท่วมขังพื้นที่นาข้าว และบ้านเรือน ร่วมเดือนครึ่ง

- มีประชาชนที่ประสบเหตุจมน้ำในสถานการณ์อุทกภัย
- ประชาชนที่ประสบอุทกภัยได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น น้ำกัดเท้า โรคเลปโตสไปโรซิส
- ปี 2565 น้ำท่วมเร็วมาก ทำให้การเตรียมมือไม่ทัน

3. อุบัติเหตุจลาจล

- จังหวัดศรีสะเกษมักพบอุบัติเหตุจลาจลหมู่ ที่มีการเสียชีวิตเป็นจำนวนมากทุกปี
- เหตุการณ์ส่วนใหญ่มักเกิดในช่วงเทศกาลที่สำคัญ ได้แก่ เทศกาลปีใหม่ และสงกรานต์
- อำเภอที่พบอุบัติเหตุจลาจลมากที่สุด ได้แก่ กันทรารมย์ เมืองศรีสะเกษ และชุมชน์

4. อุบัติเหตุจมน้ำ

- จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดที่มีรายงานอุบัติเหตุจมน้ำเป็นลำดับต้นๆ ของเขตสุขภาพที่ 10
- ส่วนใหญ่พบในกลุ่มเด็กอายุ 6-18 ปี
- อำเภอที่มักพบรายงานอุบัติเหตุจมน้ำมักมีความเชื่อมโยงกับปริมาณแหล่งหรือแม่น้ำสายที่อยู่ในพื้นที่จำนวนมาก
- พบรายงานเหตุจมน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก เดือนกันยายน-พฤศจิกายน

5. ภัยแล้ง

- จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งทุกปี บางปีประกาศเป็นภัยแล้งทั้งหมด
- ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดินทราย ที่ไม่สามารถอุ้มน้ำได้ดี
- มีความสัมพันธ์กับปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีด้วย

6. ป่อขยะ

- จังหวัดศรีสะเกษ เคยมีรายงานไฟไหม้ป่อขยะ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเมื่อหลายปีที่ผ่านมา

การสรุปเป็นแผนภาพแสดงระดับความเสี่ยง

โรคที่มีความเสี่ยง สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงระดับความรุนแรงของความเสี่ยง (Risk Matrix) ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับคะแนนความเสี่ยง เมื่อพิจารณาโอกาสเกิดและผลกระทบที่ตามมา

โรคที่มีความเสี่ยง	โรคไข้เลือดออก	โรคเลปโตสไปโรซิส	วัณโรค	โรคอาหารเป็นพิษ	โรคมือ เท้า ปาก	โรคอุจจาระร่วง	โรคสครับไทฟัส	โรคพิษสุนัขบ้า	โรคโควิด-19	โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
โอกาสที่จะเกิด	5	5	4	3	5	3	3	2	4	3
ผลกระทบที่ตามมา	4	4	4	4	2	2	2	2	1	1
คะแนนความเสี่ยง	20	20	16	12	10	6	6	4	4	3
อันดับ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ตารางที่ 2 แสดงผลการจัดลำดับความเสี่ยง (Risk Matrix) กรณี โรคที่มีความเสี่ยง

โอกาสที่จะเกิด (Likelihood)	5				ไข้เลือดออก/ เลปโตสไปโรสิส	
	4				วัณโรค	
	3		อาการระแวง สครับไทฟัส		อาหารเป็นพิษ	
	2		พิษสุนัขบ้า			มือ เท้า ปาก
	1			โรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์	โรคโควิด-19	
		1	2	3	4	5

ผลกระทบที่ตามมา (Consequence หรือ Impact)

ภัยสุขภาพและสาธารณภัยที่มีความเสี่ยง สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงระดับความรุนแรงของความเสี่ยง (Risk Matrix) ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับคะแนนความเสี่ยง เมื่อพิจารณาโอกาสเกิดและผลกระทบที่ตามมา

ภัยสุขภาพและสาธารณภัย ที่มีความเสี่ยง	ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5	อุบัติเหตุจราจร	อุทกภัย	อุบัติเหตุจมน้ำ	ภัยแล้ง	บ่อขยะ
โอกาสที่จะเกิด	5	4	3	3	4	2
ผลกระทบที่ตามมา	4	4	5	3	2	2
คะแนนความเสี่ยง	25	20	15	9	8	4
อันดับ	1	2	3	4	5	6

ตารางที่ 2 แสดงผลการจัดลำดับความเสี่ยง (Risk Matrix) กรณี ภัยสุขภาพและสาธารณสุขที่มีความเสี่ยง

โอกาสที่จะเกิด (Likelihood)	5			อุทกภัย	PM 2.5	
	4				อุบัติเหตุ จราจร	
	3			อุบัติเหตุ จมน้ำ		
	2		บ่อขยะ		ภัยแล้ง	
	1					
		1	2	3	4	5

ผลกระทบที่ตามมา (Consequence หรือ Impact)

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงที่สำคัญ 3 ลำดับแรก คือ

กรณี โรค

1. ไข้เลือดออก
2. เลปโตสไปโรสิส
3. วัณโรค

กรณี ภัยสุขภาพและสาธารณสุข

1. ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5)
2. อุบัติเหตุจราจร
3. อุทกภัย

การดำเนินงานตาม ๔ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์การป้องกันและลดผลกระทบ

- การจัดประชุม ทบทวนองค์ความรู้ มาตรการเฉพาะให้กับบุคลากร (สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)
- จัดทำแผนเตรียมพร้อมด้านการแพทย์และสาธารณสุขแบบบูรณาการ

ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อม

- การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัด
- จัดกิจกรรมวิเคราะห์ความเสี่ยงของพื้นที่
- กิจกรรมซ้อมแผน ประกอบด้วย
  - การจัดทำแผนบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - การซ้อมแผน ซ้อมบนโต๊ะ Tabletop ตามบทบาทหน้าที่ Functional ซ้อมจริง Drill
  - ซ้อมแผนรับการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

■ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัด

- ศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวก ดูแล ประสานงานหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ยา สารเคมี และวัสดุ อุปกรณ์อื่นๆ พร้อมแผนจัดซื้อจัดหา
- เตรียมบุคลากรในการปฏิบัติงาน และแผนขอรับการสนับสนุนบุคลากรในกรณีขาด ไม่เพียงพอ

ยุทธศาสตร์การจัดการหลังเกิดภัย

- ฟื้นฟูสภาพอาคาร บ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง
- การฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชนและบุคลากรของรัฐ ที่ได้รับผลกระทบ

ผู้ตรวจสอบผลการประเมินความเสี่ยง

นายพุทธิไกร ประมวล

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

หัวหน้ากลุ่มระบาดวิทยาและตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข